

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

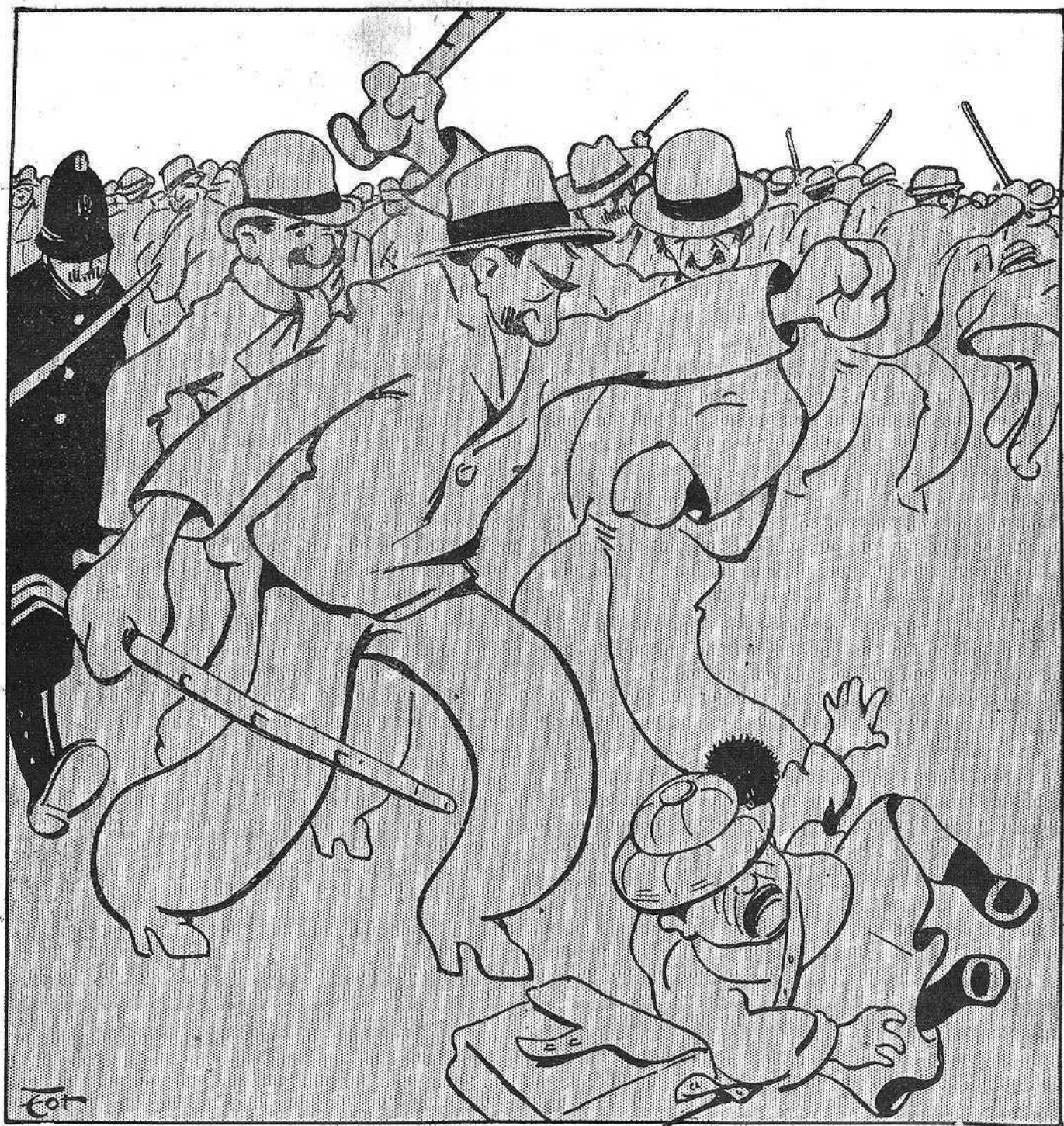
BARCELONA 28 DE NOVEMBRE DE 1913

NÚM. 1822

ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

UNA PAGINA D'HISTORIA SAGRADA

Els nêts del Rei Herodes.

Una setmana profitosa

MB molt de sentiment, lector meu, aquesta Crònica serà la mateixa serietat. Els acontereiments que'l nostre veure de cronistes ens obliga a tractar no admeten bromes.

Això ho aniràs veient tu sol, amb el teu propi criteri, a mida que vagis llegint.

De primer, el cronista va assistir a un consell de guerra, on va jutjar-se un company seu per suposades injúries a l'exèrcit. Això és un poc inversemblable, i no juraria pas que no ho hagués somniat; però en tot cas un consell de guerra sembla qui sab lo que és, i quan t'hi trobes, sobre tot si ets espectador, veus que allí tot se fa senzillament, sense rituals ni cerimònies imposants: com en campanya. Al processat se'l tracta amb tota mena de consideracions; el fiscal formula l'acusació en poques paraules, i la defensa, amb no gaires més, la rebutja.

El lloc és una saleta qualsevol; s'hi està com en família; no més us sobta un xic que entre tanta simplicitat amical se demanin penes de tres o quatre anys de presó. Mes aqueixes penes dels consells de guerra contra'ls periodistes no commouen a ningú. Els diaris, en la seva crònica judicial, esmersen un quart de columna per a donar compte del judici per jurats hagut contra un lladregot vulgar, però no anuncien ni parlen dels consells de guerra haguts contra un del gremi. No té importància, en realitat, aqueix sentenciar paisans dins les saletes dels quaters.

S'ha acceptat això amb la mateixa paciència que una epidèmia, i la costum de tenir llei de jurisdiccions ja ha fet pell morta a la consciència pública i en la particular de la majoria de diputats i senadors lliberals. Avui Catalunya està per la Mancomunitat. Ara o mai! Per lo mateix, el conflicte estudiantil tampoc mereix l'atenció de la gent sensata.

Què podem fer-hi, si un quefe de la guardia civil ha manat fer foc contra uns nois en plena gesta sentimental? Hi hà algú que intenti discutir lo indiscutible? No, amics, el mateix Rector de l'Universitat no serà pas temerari. S'ha contentat amb una fórmula retòrica i hauria ofert el seu birret per a pedestal al mateix que li apuntà el fusell, si li demana amb modals.

A nosaltres ens fan gràcia totes les estridències que s'esmersen en fer entendre l'enormitat del fet i en demanar el càstig del presunt culpable. Tot lo més arribarem a posar en clar que'ls mausers són armes per a usar en despoblat. Als comentaristes els hi costa poc trobar solucions a tot. Malgrat ells, d'aquí a alguns anys, quan s'hagi inventat una arma que amb un sol projectil aterri un edifici i mati una multitud, estiguen certs que serà repartida també entre la guardia civil. Si hi hà un temerari que provoqui l'acció de semblant eina, per criatura que siga, culpa seva serà i en ell sol hauria de caure tota la responsabilitat de la destrucció.

Fer escarafalls no costa gaire; però no hi hà res tant indestructible com la lògica.

Per idèntica raó no cal demanar als agents de policia secreta un exacte coneixement dels que són o no són estudiants.

Un agent de policia, quan pega amb el seu garrot, té un medi infal·lible per a equivocar-se i pegar als que no tenen cap culpa. Consisteix en descarregar sobre'ls que's deixen atrapar confiats en la seva ignorància. No hi fa res que tinguin quaranta anys i portis honorables grisos en ta cabellera. Per lo demés, el rebre de mans d'un home vestit de paisà malcarat, que t'aborda sobtadament per l'espatlla en plena via pública, no fa cap mena d'efecte humiliant ni destrueix la teva honorabilitat de ciutadà. La mà d'un de la secreta és com la mà d'un pare.

Al principi aqueixes punicions vénen un poc de nou; però un cop entrenat, sinó hi trobes lo que se'n diu propiament gust, te n'aconsoles amb un girar d'ulls. Les ciutats i les civilitzacions tenen això. Els tramvies maten i trinxen criatures, i tu t'exposes, a l'eixir al carrer, en que't rompin un bastó per les costelles.

I no cal que protestis d'una cosa ni d'una altra. Als Estats Units aqueixes pertorbacions succeeixen a l'engròs.

No hi hà pas dubte que un gran estoicisme de bon to s'ha emparat dels barcelonins. Les bales incrustades en el frontis de l'Universitat, a l'altura d'un adolescent, l'esquena llatzerada d'un súbdit alemany, són, com els propis consells de guerra, petits inconvenients d'un estat col·lectiu encara no perfecte, però en camí de perfecció.

És precis somriure desdenyosament al quixotisme, impropri de catalans, dels que no's conformen amb els efectes secundaris de la regeneració en marxa.

És com si maleïssim els autos per la desagradable fumera que deixen al passar; cert que tapen els sentits, però el vel·col va recte i assoleix ràpidament son objectiu.

Confiança; encara s'han de matar algunes criatures més; encara la força pública ha de cometre actes pitjors que'l comès contra'ls estudiants, i encara els periodistes, silenciosament, solitariament, aniràn a esser jutjats en les dependències dels quaters o en les de la Presó Model, abans no arribi nostre estat de gràcia.

Per de prompte, el cronista, amb aquella desconfiança rural que no li ha pogut llevar un any de ciutadania, creu que farem santament de resignar-nos a tot.

P. BERTRANA

L'entarugat de la Rambla

Hem arribat a un punt que ja no's tolera, cavallers.

El pis de les Rambles, sobre tot el de la de les Flors i el de la del Mig, han devingut un país muntanyós.

Si hi passessin carros, volcarien.

Els transeunts no hi volquen, però es giren els peus.

Hi hà troços privilegiats on els *boy-scouts* hi podrien fer exploracions i els excursionistes alpinisme.

Els tres enemics de l'ànima del pacífic barceloní

Mirin-s'ho en ple dia, un poc detingudament, i allí hi veuràn valls, serralades, cimes i avencs, i mirin-s'ho a la nit, i allí hi trobaràn els cràters de la lluna.

Mai cap pis de ciutat civilitzada ha ofert més pintoresc punt de vista.

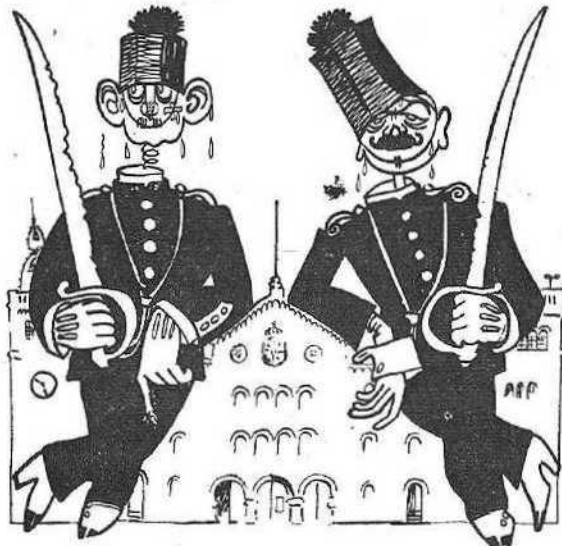
Amb un poc d'imaginació, sobre tot després d'haver regat, quan l'aigua de la manguera embussada forma mars i maresmes, s'hi pot anar a fer estudis de paisatges modernistes.

Amb un poc de verd ni l'Ivo Pascual tindria d'anar a Olot, ni cap pintor barceloní tindria que moure's de casa.

A tres minuts del «Lyon d'Or» trobarien assumptes prou grans i perspectives de comes, pujols i siluetes imposants per als seus quadros.

El nostre Ajuntament, si no vigila, tindrà un disgust; el millor dia, en alguns d'aquells avencs, s'hi criaran cinglans o s'hi estimbarà una criatura, i aleshores, Déu nos en guard d'un ja està fet.

Nosaltres, si això dura, ens proposem treure fotografies i fer-ne postals, per a vendre-les com a vistes autèntiques de la Jumfrau, Saint Gotard i altres muntanyes meravelloses.

— Aquí no hay más catedráticos que nosotros!

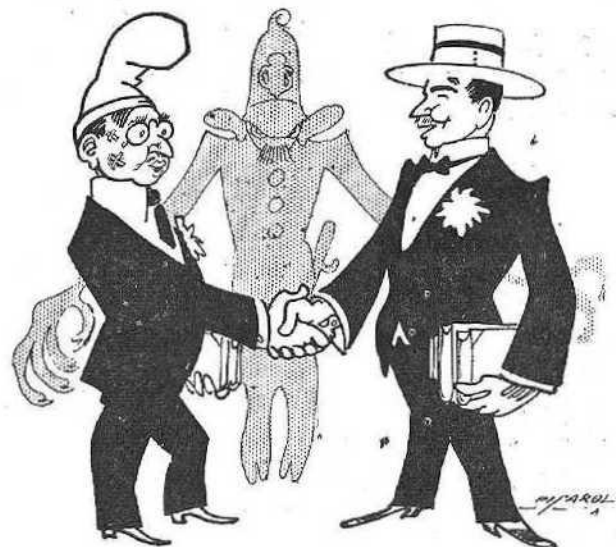
i amb el seu garrot gruixut, incivil, que no té parescut amb cap més bastó ciutadà; amb el seu berret suat i el seu coll de camisa greixós; amb el seu parlar foraster i la seva anti-pàtica figura, els hem vist a l'aguait, febreros, sedents de sang de criatura, amb fam d'executar, formant rotllos arbitraris en plena Rambla de Canaletes o pels voltants de l'Universitat.

El veritable «matalasser» no's passeja mai sol. Els que van sols, podran ésser policies, guardies de la mena que's vulgui, però no són del gremi de «matalassers». No va sol, el «matalasser», perquè, sab que si hi anés, rebría. El poble li té menaçada, i un dia o altre li tocaria el rebre; i una autoritat, per minúscula autoritat que siga, no està bé que, de les revoltes, ne surti blavejada.

El «matalasser» és el clàssic mantenidor de l'ordre públic, i això que, amb el migrat sou que guanya, se veu amb prou feines per a mantindre's ell i la dona, únic fre dels seus instints d'esbirro i de la seva sanya inquisitorial. Se titula *secreta*; però, en realtat, no té res secret; puix d'una hora

lluny se li veu la pinta, i fins els infants el coneixen, tant és lo que ell mateix se descobreix. Val més així, per això; val més que no ho resulti massa, de *secreta*, perquè així la seva sola presencia, en un esvalot de carrer, evita majors i més sensibles trastorns. La gent els ovira a distancia i se n'aparta, se n'allunya, com si vegés un mal esperit. I és segur que, allà on no són ells, no passa res.

Hi hà qui moteja als «matalassers» amb el despectiu sobrenom de «els de la pudó». No sabem si aquest lleig motiu és degut a la flaire immonda que's desprèn del *cuero*, o a que són una gent que, com la pudó, se

— Davant dels fets arbitraris... mostrem-nos tots solidaris!

Els matalassers en acció

Han tornat a mostrar les patibolaries fesomies, durant aqueixos jorns de revolta escolar. Amb els seus bigotis rasposos i estranys, que no se semblen a cap més bigoti,

DE L'ESQUADRO DE LA MORT

—I doncs?... Que pot-ser també t'ha aixafat el carril de Sarrià, que fas aquesta cara?

figuen sempre a tot arreu i, principalment, allà on no'ls demanen.

No obstant, els «matalassers» són una institució de la qual cap govern que s'estimi una mica s'atrevirà a desfer-se'n. Ells representen, davant d'un motí, l'irresponsabilitat de la força; autoritats disfregades de persona, ells poden repartir vergaçades a tort i a dret, i les reparteixen amparant-se en l'anònim i en l'engany. Quan peguen, són individus manats; quan deixen de pegar, tenen la pretensió d'ésser homes sociables i ciutadans com els altres.

El «matalasser» és, en un mot, el ridícol transformador

de l'històrica espasa de la Justícia en el garrot servil i repugnant de un cec peguissier.

Un d'aqueixos «matalassers» és veí meu. S'està a la mateixa escala, al pis de dalt de tot. I dóna la coincidència que té un fill de catorze anys, un gamarús, que és, estudiant de l'Institut; cursa ara el segon de batxillerat. Sembla un cas insòlit, això de que el fill d'un miserable *secreta* pugui donar-se el pisto de seguir carrera, però és així. Misteris de certes famílies!

L'altre matí, el pare, al despedir-se dels de casa seva per a anar *al deber*, és a dir «a picar matalaços», en el re-

plà de l'escala sostenia, amb el seu noi, el següent substànciós diàleg:

—Créeme, chico; si hay jaleo, no vayas con los alborotadores.

—¡Es acto de solidaridad, papá!... Yo debo ir a donde vayan mis compañeros...

—Déjate de historias. Tenemos orden de dar palos y sentiría encontrarme frente a frente contigo.

—Pero... tú no te atreverás a pegarle a tu hijo, papá!... ¿verdad?

—Sí; ya sabes que mi obligación es dar garrotazo limpio sin mirar a quién. Además... cuando mis jefes sepan que le he abierto la cabeza a un hijo mio, verán que soy probo, y me darán un ascenso... y todos saldremos ganando.

YORICK

MIGRANYA

Tinc mal de cap. És un flagell que m'ha aïotat forces vegades; però pot-ser mai amb tanta rabia com avui.

Sé d'aquell mal de cap que no't deixa obrir els ulls, ni llegir, ni escriure; aquell mal de cap que, encara no obres les parpelles, ja't trobes amb les nines ofegades per un diluvi de llàgrimes.

Sé d'aquell altre amb febre, durant el qual sembla que dintre el cervell te brunzeixin uns filferros.

També he sofert el que's col'loca sobre un ull, en un recó de front, o sobre del clatell, i allí copeja la testa ardenta amb les arteries, com ferrer bat, amb el martell, el ferro roent.

Hi ha encara el mal de cap pesat. Quan ve, el cervell sembla de plom; pesa més que una llosa funerària.

Es dels més apreciables un altre, durant el qual els cabells se transformen en agulles de cap i la testa en coixinet.

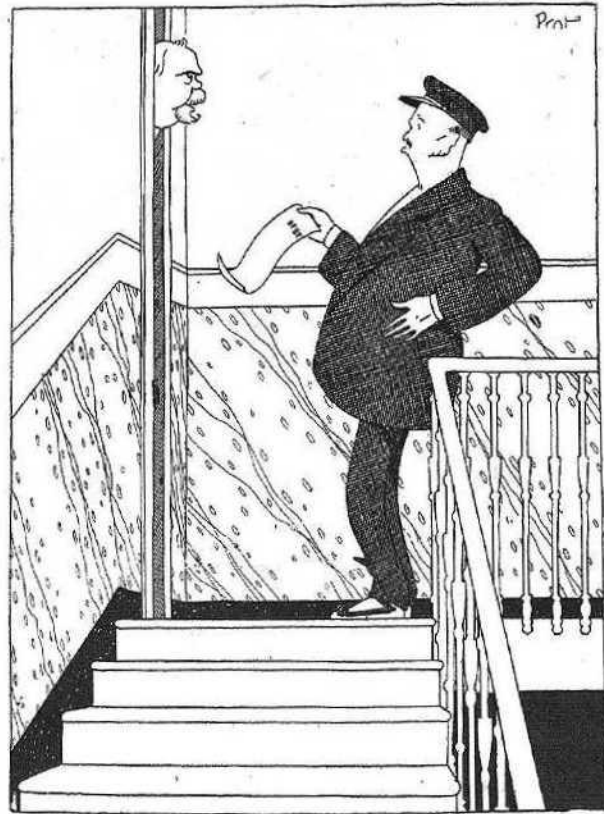
No's pot dir mal d'aquell que fa xiular les orelles, i molt menys d'aquell altre que té la gracia de precedir als vòmits.

Tots ells compleixen d'una manera acurada la seva missió d'atormentar a les persones, quan més necessitat tenen d'un cervell tranquil i serè.

Però el meu mal de cap d'ara és molt millor, té les gracies de tots els anteriors, junts, i, al mateix temps, altres de noves.

Els cabells me piquen, els ulls me ploren, les orelles me xiulen, i sobre'ls polsos sembla que m'hi repiquin dos martells.

Després tinc com un corc que va rosegant-me els òssos; una mà de ferro m'apreta el cervell; amb un bastonet m'hi fan pecigolles; dos dits m'apreten els ulls; dos taps m'embusen el nas.

—El sastre m'envia a cobrar aquesta factura.

—Aneu, que us pagui l'Ajuntament, que diu que ha votat cinc mil duros per a obsequiar als inglesos.

—Que té carn gruixuda per a la pilota?

—No, filla, l'he acabada. Però, això ral, a l'Estació de Sarrià pot-ser te'n vendran.

L'ESCAPATORIA... LEGAL

«Somos los marineritos
que se lanzan a la mar
para huir de los tiritos
y no tener que pagar.»

I a més d'això, el cap se'm bada. Jo prou me l'apreto amb tota la força de les mans, lligant-m'hi un mocador, posant-me el capell molt enfonsat... però res, de mica en mica el cap se'm bada. No goso treure'm el berret per a no tocar l'esquerda que se'm fa a tot lo llarg de la clenxa; però noto que se m'eixampla i que s'estira.

Es clar, ¿còm ha de resistir la clepsa meva aquests furiosos cops de mall que reb?

Ara les pecigolles del cervell quasi em fan riure. En canvi m'apreten els ulls amb més força que mai. Temo que'm reventin els ulls. El cap se'm bada d'una manera definitiva.

La meva testa semblava una cindria esberlada. Una vegada jo portava una cindria, va caure'm i s'esberlà. Després vingueren uns húngars amb un ós. L'animal ballarí se la menjà.

Ara el meu cap se bada... se bada... se bada..
Ve un ós que balla...

MONI

La nota de la setmana

Trona?... Doncs, recordem-nos de Santa Bàrbara.

El ferrocarril de Sarrià ha fet una altra víctima?... Doncs, ara és l'hora de recordar-se de l'inverossíml situació d'aquest ferrocarril mata-persones.

Un personatge oficial, després de veure còm està emplaçada la via, ho ha manifestat molt ingènuament.

—Un mort?—ha dit.—Lo estrany és còm no n'hi hà un cada cinc minuts.—

Cert és. Però encara resulta més estrany—afegim nosaltres—que Barcelona hagi necessitat a prop de cinc anys per a adonar-se de que aquest ferrocarril, engendrat per l'abús i sostingut pel favoritisme, tal com avui se troba, «no pot materialment anar».

Quan a primers del 1909 van suprimir-se les valles que tancaven l'espai ocupat per la línia, ja vàrem tenir l'honor de dir-ho:

—Qui sab si lo que alguns barcelonins consideren avui una brillant victòria no és més que un solemne disbarat, cridat a ocasionar molts disgustos i a costar torrents de llàgrimes!... Ja estàn tretes les valles del carrer de Balmes... ¿Tardarà gaire a alçar-se un clam demanant que les tornin a posar?—

La profecia comença a complir-se.

El clam pressentit no s'ha aixecat, encara. Però ja hi hà un diari que aboga pel seu restabliment, i una alta autoritat que opina que als dos costats de la via haurien de construir-s'hi *parterres*.

Diga-li berret, diga-li sombrero; diga-li *parterre*, diga-li reixat.

* * *

Si en l'assumpte no hi hagués morts de per mig, seria la cosa més divertida del món el conveni que al suprimir-se les famoses valles va pactar-se entre l'Ajuntament de Barcelona i la companyia del ferrocarril.

Com si l'autoritat, al redactar-lo, se dongués ja compte dels gravíssims perills que la cacarejada reforma entranyava, en la regla sexta del referit conveni deia textualment:

«El Ayuntamiento dictará las órdenes y los bandos de policía correspondientes para que el cruce de las vías por e público se haga con las oportunas precauciones...»

Quines ordres havien d'ésser, aquestes? *Las oportunas precauciones* en què havien de consistir?...

Han passat, desd'aquella fetxa, més de quatre anys i mig, i encara no hem tingut el gust de poguer-les conèixer. L'arcalde deu haver pensat que la cosa no era massa urgent i ha deixat *las órdenes i los bandos de policía* per a millor ocasió.

La seva consciència, amb tot, pot estar ben tranquil·la.

Cap al final del referit conveni hi hà una advertència que diu així:

«Los peatones vienen obligados a no atravesar la via en todos los casos en que se encuentre cerca algún coche o convoy...»

Que és lo mateix que si digués: «No val a badar».

Si el ferrocarril de Sarrià ha estocinat a algun *peatón*, no serà pas perquè no l'hagin avisat amb temps.

¿No se li havia ja dit en lletres de motllo que, quan hi hagués un cotxe o convoi aprop, estava obligat a no atravesar la via?...

La culpa, doncs, és seva. Ni a l'autoritat ni al ferrocarril els hi cab la més petita responsabilitat.

Al ferrocarril, diem. Però ¿és realment cert que això que và d'aquí a Sarrià ha de considerar-se un ferrocarril?...

L'eclecticisme de la companyia, en aquest punt, és d'una comoditat encantadora. Quan li convé diu que és un ferrocarril; quan no, diu que és un tramvia.

D'aquest equivoc provenen, al nostre entendre, les desgràcies que al carrer de Balmes s'han produït d'ensà que les valles no existeixen.

Si allò és un ferrocarril, ¿per què no s'obliga a l'empresa a complir els reglaments de la tracció ferroviària?.. I si és un tramvia, ¿còm és que se li permet diferenciar-se dels demés tramvies urbans, creant a favor de la companyia un privilegi horriblement odiós?...

Misteri!... Misteri, que sols, tal vegada, podria explicar-se recordant que'ls amos del ferrocarril o tramvia són gent poderosa i els que cauen sota les rodes del tramvia o ferrocarril modestos ciutadans rasos.

—Però— diràn vostès, —¿i l'Ajuntament, per què no se'n cuida d'això? ¿No podria, exercint la seva ac-

ció tutelar, intervenir eficaçment en l'assumpte, donant-li l'importància que té i declarant que la salut i la vida dels barcelonins estan per damunt de tot?...

No, senyors. La corporació municipal, per a entretenir-se amb aquestes *niñerías*, no té temps. La seva atenció està ocupada en qüestions de més alta transcendència.

Mentres Barcelona, impresionada per les malifetes del ferrocarril de Sarrià, protestava i alçava els punys, saben què feia l'Ajuntament?...

Se reunia en sessió extraordinària i per unanimitat—per unanimitat, cavallers!—votava 25,000 pessetes per a obsequiar als mariners d'una esquadra anglesa que'l vinent de sempre ha de visitar el nostre port.

Atrafegats els digníssims concejals amb la preparació dels tiberis que amb aquests cinc mil duros podran celebrar-se, ¿còm volen vostès que vagin a ficar-se amb si al carrer de Balmes hi hà cada dia tants o quants morts?...

A. MARCH

Del jardí dels humoristes

BON CONSOL

Assegut còmodament damunt d'un coixí de fullaraca, el conill, amb les dues potetes del davant, se pentinava els pèls de les seves incommensurables orelles.

Un conillet bonic, bonic!..

Però el senyor Matabosc no va sentir per a ell cap mena de compassió; s'aturà, preparà l'escopeta, apuntà amb gran cura, i —pum!—va fer foc.

Tot seguit el brau caçador s'endinsà per entre l'espessor de mates, per a anar a cercar el conill; però el conill no's vegé enlloc.

Havia, pot-ser, fugit sense deixar rastre?

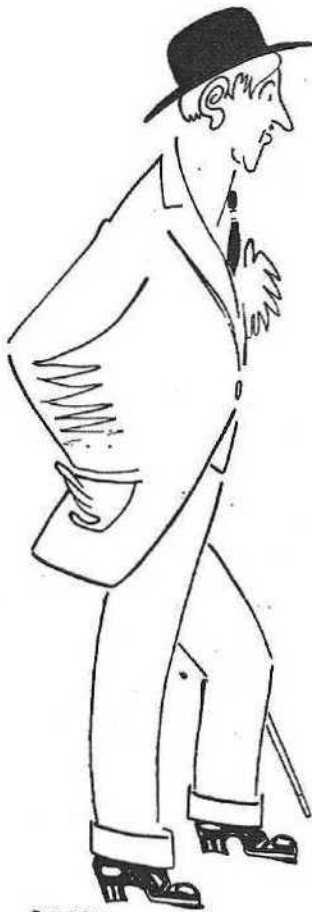
No; perquè'l senyor Matabosc acabava de descobrir entre mig de l'herba, a la vora d'allà on la bestiola havia estat asseguda pentinant-se els pèls de les orelles, quatre minúscules boletes negres com quatre píndoles de pega-dolça.

Se veia, doncs, que'l conillet cultivava amb èxit l'ironia.

El senyor Matabosc, empietat, va llençar una mala expressió.

No obstant, la seva vanitat de caçador reprengué tot seguit el lloc que li corresponia, i per a consolar-se, va exclamar:

—No l'he mort, és veritat; però, vaja, no hi hà dubte que li he fet por!

—Acosta't, dona, que de tant lluny no podem dialogar.

LA CARTA

El senyor Tirigall va fer insertar en un diari de la localitat un anunci que deia:

«Caballero respetable, inteligente y simpático, desea una dama de compañía, joven y bonita. Dirigirse, Lista de Correos, T. I., 42».

L'endemà l'home's presentà a la dependència postal per a veure si hi havia carta.

—Hi hà res per a mi?

—Quines senyes?

—T. I., 42.

L'empleat, després d'examinar tot un paquet de correspondència:

—No, senyor, no hi hà res.

—Vol dir?... Ja n'està ben segur?

—Seguríssim.

Al dia següent, idèntica escena i el mateix diàleg.

Dos, tres, quatre dies continuà el senyor Tirigall anant a la Llista de Correus, cregut de que «hi hauria alguna cosa»... Però, res!

Tornà a enviar un altre anunci als diaris, i aquest cop se presentà més esperançat...

Tampoc la carta va vindre. Els empleats, que li van arribar a pendre la fesomia, de lluny, al veure'l entrar, ja li deien, fent la rialleta:

—T. I., 42?... No hi hà res!

Però el bon senyor té molta paciència i segueix presentant-se cada matí a les oficines.

A l'últim, un dia, segur de l'èxit, s'apropa a la finestreta i exclama:

—I avui... hi hà res per a mi?

Aquest cop sí! Encara no havia acabat la pregunta, que l'empleat ja li havia entregat lo que demanava.

—Veiam si s'hauràn acabat les rialles burletes, ara!—digué el senyor Tirigall, tot ficant-se la carta a la butxaca.

Però no va mostrar cap impaciència en obrir el sobre.

Per a què, si ja sabia lo que deia? Com que ell mateix se l'havia enviada an ell mateix!

L.-F. PHILIPPE

GLOSARI

L'ANGLÈS DE LES COSES VELLES

Els anglesos tenen fama d'ésser gent seria i de pendre's les coses en serio. Un anglès bromista no'l concebim més que donant-se cops de puny en un circ, o damunt d'un escenari. L'anglès no ha vingut al món per

riure. Hi ha vingut per teixir, per filar, per anar en barco, per pintar aquarel·les, per colonitzar, per jugar al foot-ball, per llegir el Baedeker, i per altres coses que no tenen res que veure amb fer broma.

Però n'hi hà un, que ningú el coneix, que'n fa de tant crespes, que sembla que no més viatja per burlar-se de la gent, per almar-la, per engrescar-la i per fer-li els perdigons de la manera més britànica.

Aquest anglès corre tot Espanya; entra a les esglésies, a les cases; escorcolla els recons de les golfes; se fica dintre de les arceves; ho fura tot; ho tafaneja tot, i allí on veu una antiguetat, valgui o no valgui, siga com siga, n'ofereix uns quants mils duros. No espera la contestació, gira l'esquena i se'n torna.

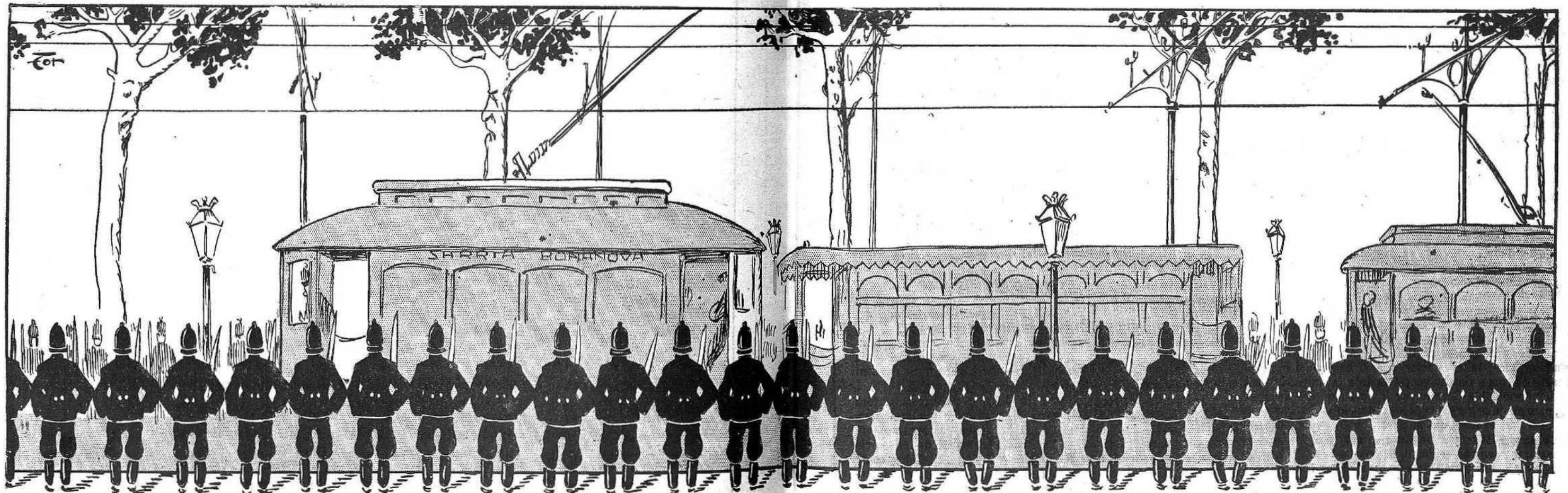
Els que estimem els trastos vells, i també ens fiquem per les golfes, no hem vist ni un quadre, per dolent que siga, ni un moble, per corcs que tinga, ni una calaixera polsosa, encara que no tinga calaixos, que no l'haja vista l'anglès i no n'haja ofert una fortuna. L'anglès aquest ho remena tot; ha estat per tot; ho ha vist tot; ha fet ofertes a tothom, i, com si fos una ànima en pena, se'l sent per tot i ningú el pot veure.

Moltes voltes hem demanat: «I com és aquest anglès?», i no ho saben. «Quan va venir?», i tampoc ho saben.

«Quants anys fa?», ningú se'n recorda. Tothom ha sentit a dir que, com un anglès errant, ha passat, ha deixat el rastre i se n'ha anat a un altre poble. Tothom ha sentit a dir que una vegada va passar i, com qui fa l'ou, va oferir, i ningú el va veure més. I no hi hà hostal on haja dinat, ni posada on haja dormit, ni diligència que l'haja dut. És una mena de fantasma que engresca a la pobre gent, que li prediu una fortuna, i, quan la té il·lusionada, la deixa en la misèria i se'n torna.

Perque el que té un objecte dels que ha evaluat aquest britànic, no tinguen pas por que se'l vengui. Primerament perque no hi hauria qui fes una oferta decent, comparada amb la que havien tingut, i després, perque el tal tresor no'l volen vendre mai malament. S'ha d'esperar que torni a passar, perque aquí a Espanya no hi hà prou diners, i mentres esperen, si no hi hà fondos per anar fent bullint l'olla, passen misèria i passen gana, i l'objecte es va tornant més vell, i, com més vell se torna, més val, i, com més val, menys el volen vendre.

Aquest anglès, doncs, no pot ésser més que un excèntric i un original que va fent broma pel món, duent el pànic a les famílies i l'exaltació a les cases. Aquest anglès ve a ésser l'esperança, l'oncle d'Amèrica, la rifa, la mort d'un parent i la xiripa. Aquest anglès és un mo-

BARCELONA A LA VISTA

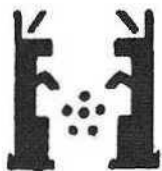
Aspecte del carrer de Balmes, després de l'inauguració de les noves "valles".

tiu més de que n'hi hagi molts que no treballin, refiats d'aquella fortuna que tenen guardada a les golfes, i aquest anglès és l'atzar que tants devots i tants partidaris té en la nostra estimada Espanya.

El mal és que n'hi hà d'altres d'anglesos, que, sense anar d'amagat, s'emporten tot lo que volen, i van deixant la nostra terra... mateix que una casa de nobles. Però a aquests sí que'ls ha vist tothom. Aquests no fan broma. Aquests compren, i, com que són pràctics i resoluts, paguen poc i s'ho emporten tot.

L'un és l'il·lusió que passa i l'altre la prosa... de lo que no queda. Els enganya-rectors i el fantasma, i, fet i fet, val més el de la broma.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL. — S'ha estrenat *Pare postis*, una comedieta d'aquelles «de fer passar l'estona». La gent hi riu; la gent no té, doncs, dret a exigir més.

— Per a avui, divendres, s'anuncia la primera representació de *A la orillica del Ebro*, quadret en un acte, de Apeles Mesures, traducció de don Pau Parellada (Melitón González).

— El gran Zacconi donarà, d'aquí pocs dies, en el «Principal», una curta serie de representacions.

LICEO. — *Il Profeta*, *Carmen* i *Lucía* han sigut les tres primeres òperes representades i amb elles s'han donat a conèixer alguns notabilíssims artistes. Amb la primera, partitura inspirada a estones, però quals motius avui ens resulten d'una insoporable vulgaritat, obtingueren llargs i merescuts aplaudiments la senyora Cisneros (contralt), que posseeix una vèu magnífica i sab expressar les frases musicals amb sincera emoció; el tenor Scampini, que és un excel·lent cantant, però que, per ésser el dia del debut, estava un xic descentrat; i molt particularment el mestre Falconi que condueix l'orquestra amb una seguretat i una maestría admirables.

— Hi havia bastanta expectació entre'ls nostres filarmònics per a sentir la *Carmen* a la Supervia i al tenor De Muro. I s'ha de confessar que cap dels dos artistes va defraudar-nos: la jove i simpàtica paisana nostra dona un relleu extraordinari a la protagonista. A pesar de que ha de lluitar amb la memoria d'eminentíssims artistes, la seva interpretació és justa i acabada. Com a cantant i com a tipu ha vençut en tota la línia. No serà, si voleu, una formidable *Carmen* per la força de ses facultats naturals, però ningú negarà que és una deliciosa *Carmela* per la gràcia i per l'art exquisit que hi posa. I què'n direm del seu company, el tenor? El senyor De Muro va sorprendre'ns agradabilíssimament; la seva vèu és dúctil, pastosa, potent, i d'un timbre que recorda la dels privilegiats tenors d'altres èpoques; una vèu de les que no'n corren gaires i s'han d'aprofitar.

El conjunt molt bé; i l'orquestra i els chors, dirigits per l'intel·ligent Falconi... com una seda.

— La primera sortida de la Maria Barrientos fou, com era d'esperar, un seguit d'ovacions al canari únic, a aqueixa gargamella que té el dò d'entusiasmar no sols a la vella generació de dilettanti amics dels cantants-flautes, sinó també a la nostra jo

CONXA SUPERVIA

Excel·lent intèrprete de *Carmen* en el «Gran Teatre del Liceo»

ventut que's rendeix davant l'evidència del prodigiós art de una dona incomparable que, a la prodigiosa meravella de la seva vèu natural, sab unir un talent musical i un temperament artístic indiscutibles. Vaja, que la primera de *Lucía* va resultar un grandió triomf per a ella i pel tenor Gubellini (debutant) de grans facultats, i pel baríton Pacini, que és molt discret.

— Ahir, dijous, segona sortida de la Barrientos, qui ha degut interpretar la protagonista de *Dinorah*, de Meyerbeer, anys hà no representada a Barcelona.

D'aqueixa interpretació i del debut del baríton Bossini, tindrem el gust de parlar-ne.

ROMEA. — Vàrem dir que parlaríem de *La Conquista*, estrenada l'altre dimecres. No ho havíem de prometre, doncs, per desgràcia d'aquest humil revister, tot lo que s'estrena al «Romea», durant la present temporada, hem de conèixer-ho per referències. Serà oblit de l'Empresa, no creiem que siga desatenció voluntaria, però l'humil revister n'ha de pagar la pena.

Sabem, doncs, per referències, que va estrenar-se *La Conquista*, comedia en tres actes del senyor Iglesias Paz, i que encara que de factura artística i de diàleg sobri, perfectament teatral, per l'extranya tesis i la falsetat psicològica dels protagonistes, no va convèncer del tot.

NOVEDADES. — *La muñeca trágica* i *Satanás*, heusaquí les dues estrenes amb que'ns ha favoregut, aquesta setmana la companyia del il·lustre Tallaví. La primera és un *dramón* detectivista per als paladars estragats, que no pot agradar a cap persona de bon gust. Llàstima de temps perdut en posar-la!... L'excel·lent interpretació que als respectius papers donaren la Delgado, en Tallaví i en Nolla, no logrà realçar un moment tanta baixura.

— *Satanás*, del escriptor cubà Josep Antoni Ramos, fóraquí obra molt discutible si no's tractés de la primera producció d'un autor. Cal perdonar-li, doncs, les deficiències de traça i de plardia teatral en gràcia a l'hermós pensament de redempció humana que en el fons del drama hi batega. El diàleg conté fragments vius, plens d'idees nobles, i algunes escenes fortament intenses d'emoció, denoten que'l senyor Ramos posseeix grans dots de dramaturg.

En Tallaví, admirable, prodigant recursos i declamant amb pasmosa naturalitat. La senyora Delgado, que celebrava el seu benefici, va estar exquisida tota la nit, sentint el paper i encomanant al públic l'emoció.

— Molt aviat, nova companyia. Temporada de sarçuela i

opereta. Estrena sensacional: *Los Cuákeros*, de Jackson Veyan i Vives.

APOLO. — Demà, dissabte, gran estrena: un drama detectivista amb totes les campanetes. Se titula *El hombre de la capa roja*.

NUEVO. — L'empresa d'aquest favoregut teatre ha trobat per fi, una obra d'empenta. Ens referim a l'opereta *El rey joven*, que acaba d'estrenar-se amb sorollós èxit. Té, la nova producció, totes les condicions de durada: un argument simpàtic i interessant, una visualitat agradable, una música inspirada i lleugera al ensemple, i, lo que és més de celebrar, els artistes l'interpreten amb veritable amor.

Són molts els números musicals i les situacions que's fan aplaudir. Dels artistes, en primer lloc, la Montoro, i en Montero, en Pedrola, la Lopetegui i el tenor.

Una felicitació a tots i l'enhorabona a l'empresa pel bon acort.

IMPERIO. — Aqueixa «Sala», tant mimada del públic del *Ensanche*, ha tornat a obrir les portes amb una selecta companyia d'opereta.

Eva i *El Conde* són, per ara, els dos cavalls de batalla, i l'èxit ha sigut molt rioler.

Veritat és que'ls discrets artistes hi fan tot lo que saben i que l'empresa procura aconseguir als nous clients presentant les obres amb la deguda esplendidesa.

Notes sportives

FOOT-BALL

Diumenge altre cop el «Barcelona» fou derrotat. Aquesta vegada el vencedor sigué l'«Espanya». Com abans amb l'«Espanol», el «Barcelona» perdé per un *goal* a zero, i si tant ens feign dir, per mig. Els mateixos motius que fonamentavem la primera derrota ens serviren per a explicar la segona. El tim que presentaven els blaus-grana era fluix, però podia triomfar dels seus rivals no més que mantinguent-se disciplinats. Un engegament inexplicable els fa lluitar cada un per sí, oblidant les més rudimentaries regles de

estrategia.

El tim actual està mancat de cohesió. Dels que formaven el de l'any passat, sols resten dos jugadors, en Massana i Peris.

Això és causa de tot, mentres les coses marxen s'entenen; en quant vénen malament, el desordre s'apodera d'ells i perden. Perden de tant poc, emperò, que tenim dret a creure que, si fent-ho malament, oblidant tota combina-

ENTRE AFICIONATS A COSES VELLES

—Eh, què me'n dius d'aquesta estatueta?

—Temo que sigui una falsificació. D'ésser autèntica, o els capellans se l'haurien venuda o els antiquaris l'haurien robada.

ció i jogant amb desgracia, el resultat del partit s'aproxima molt a un empat, el tim del «Barcelona» entrenat i unit, guanyaria segurament als seus rivals.

Per lo demés, el partit del diumenge tingué estones avorrides, i mai vegerem res digne d'ésser rememorat. El tim de l'«Espanya» jugà amb coratge i impetuosament i prou; en el del «Barcelona» cada jugador llufà dèbilment les seves facultats individuals. En Carlier com un hèroe que cerca la mort. En Peris el de sempre, i en Morales petit un gran soldat que no vol ajupir-se a la derrota.

Pels nombrosos partidaris del blau-grana, el passat diumenge fou un dia de dol.

Notes d'art

SALÓ PARÉS

EXPOSICIÓ NESTOR.—No hi hà pas dubte que estem davant d'un artista. Aquest artista serà segurament discutit. La majoria de les obres exposades admiren més pel tecnicisme que revelen que per les veritables belleses que enclouen.

Lo primer que atrau a l'espectador és la brillantor d'aquelles tintes obtingudes Déu sab a costa de quantes habilitats manuals.

L'emoció no hi és. Lo pitjor del cas és que a en Nestor no li caldría valdre's d'aquells *trucs*, per a fer obres belles.

Amb un paper d'estraça i uns carbons segurament ens deixaria embadalits. Ell és capaç de dibuixar i no dibuixa, capaç de pintar i no pinta; prefereix entregar-se a una minuciosa feïnada d'esmaltador, guixaire, estucador, brodador, etc.

Obres hi hà a cànn Parés que no tenen més finalitat que demostrar còm se pot fer una tortuga amb veritables plaques de color a l'oli, o una estofa, teixint-la amb *palillo* sobre la massa pastosa del mateix color; així com n'hi hà d'altres, executades de memòria, amb el propòsit deliberat de que resultin excèntriques, frapants, en les quals els literats i periodistes puguin fantasiar a pler.

Que en Nestor és un admirable artista, entre altres coses, ho deixa demostrat en *Els set pecats capitals* i en *Les set virtuts*. Que en Nestor és un detestable imaginatiu ho deixa demostrat també en el quadro central dels peixos, en aquells àngels plens de bonys i cent altres manaments d'anatomia i lògica, que ell ha comès expressament amb la mala intenció de que'ls il·lusos poguessin trobar ample camp de divagacions moderníssimes. En Nestor, com a dibuixant, podria ésser un colós. En l'exposició que'ns ocupa és, emperò, el dibuix la qualitat que més amaga. Com a pintor ens presenta un mostrari de procediments i de maneres, lo que prova que no'n sent cap i que la seva personalitat d'artista, per ara, encara és un enigma.

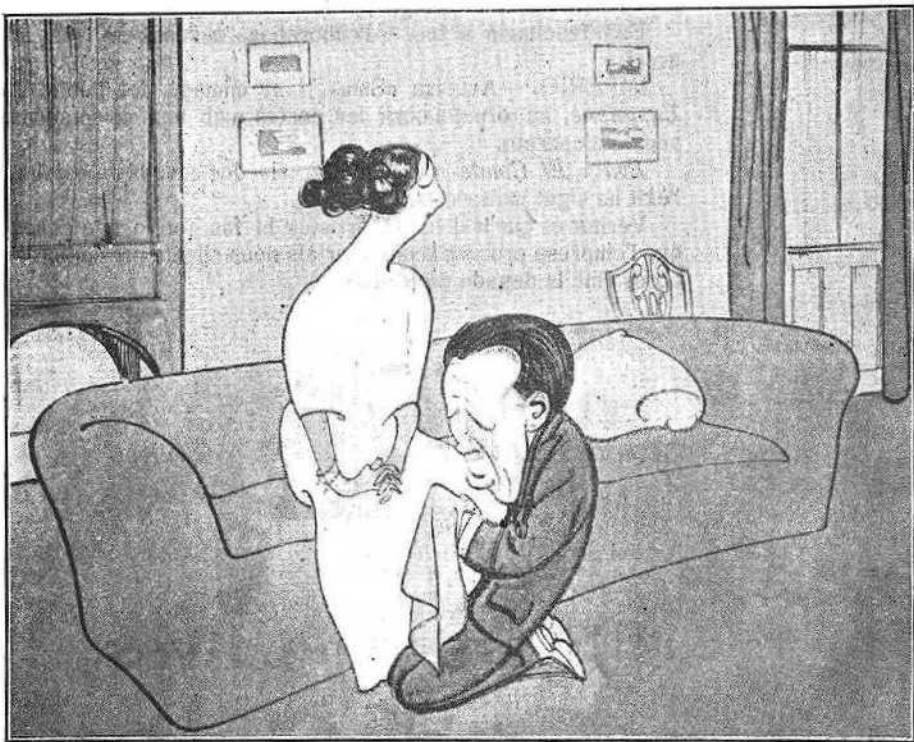
Cal esperar a que siga sincer.

SALA REIG

EXPOSICIÓ ESCRIVÀ.—Es aquest un jove pintor que no careix pas d'altres qualitats per l'art, però creiem que s'ha precipitat un poc al fer l'exposició de la Sala Reig.

En totes les obres que exposa s'hi ven el minuciós estudi d'un jove fervorós. Una desmesurada afició al detall copiat fidelment, que és lo que caracteritza als principiants.

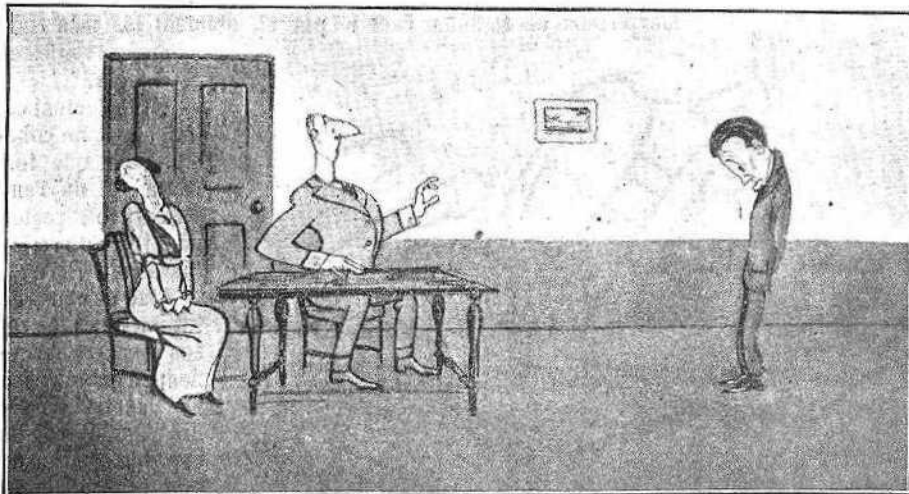
N'Escrivà no sab extreure encara de la natura l'emoció de la llum i de les tintes, única cosa que dóna interès a les teles.

EL PECAT

—Ara que has fet de mi lo que has volgut, suposo que no m'abandonaràs...

—Que no t'abandonaré?... Ai, pobre de mi, i còm ho faré, si a casa m'esperen per a sopar!

LA PENITENCIA

—Sí, senyor... jo m'acuso...

—Insolent!... Millor estaria que digués "jo m'a caso".

DE CONCERT

—Ah, vostè també és music, senyor Marrugat?... I quin instrument prefereix?
—Jo?... Ara com ara les timbales.

ESQUELLOTS

LES dones elegants han implantat per a aquest hivern una moda nova: el vel moresc. Un vel que'ls tapa mitja cara, començant desde la punta del nas en avall.

Ho sento, perquè'ns privaran de la bellesa del somris.

Ara, quan ens estimin, no més ens ho podran dir amb els ulls... o amb la pitrera, que també la porten descoberta, a pesar del fret.

SEMBLA que aqueixos dies abunden les propostes de soci a la «Lliga Regionalista».

Se comprèn... Com que han guanyat! Darrera dels victoriosos sempre hi van els inconscients.

Però es faràn *fuma*; perquè ells no pensen que, a les pròximes, els tocarà perdre.

PER lo que's fan més càrrecs a la policia, amb motiu de la seva actuació universitària, és per haver entrat a la classe de Lògica i haver-ne tret, sense cap mirament, a unes quantes senyoretes que en ella es trobaven.

Que la policia comet actes censurables està fora de discussió; però cal ésser justos en les censures.

Per haver-se ficat els seus agents a la classe de Lògica, si no haguessin fet res més que això, en lloc de censures mereixerien elogis.

Deixeu que la policia entri de Lògica al aula!
Es aquesta una materia que aprendre li fa prou falta.

AL «Teatre Principal» s'estàn representant amb èxit *El cafè del recó* i *La taca de cafè*.

Ara no més falta que donguin unes quantes representacions de *Cafè i copa*.

Per a fer la competència al «Tupinamba».

L'eterna *gacetilla* del meu diari:

«La Delegación de Hacienda no ha hecho, para hoy, ningún señalamiento de pago.»

L'etern comentari meu:

—Si que ho sento, perquè... tampoc haig de cobrar res!

LA qüestió ortogràfica catalana segueix exaltant les passions dels nostres escriptors.

Nosaltres, soldats disciplinats, hem adoptat les *Normes* de l'Institut, abogant per l'unificació; però, davant de l'esvalot

que han armat els savis, no podem menys que regonèixer l'insuficiència del nou sistema.

Actualment, un il·lustre filòleg ens amenaça amb una ferma campanya contra l'ús de l'*amb*.

Pobres de nosaltres! Ara tindrem tot un gremi enfadat:

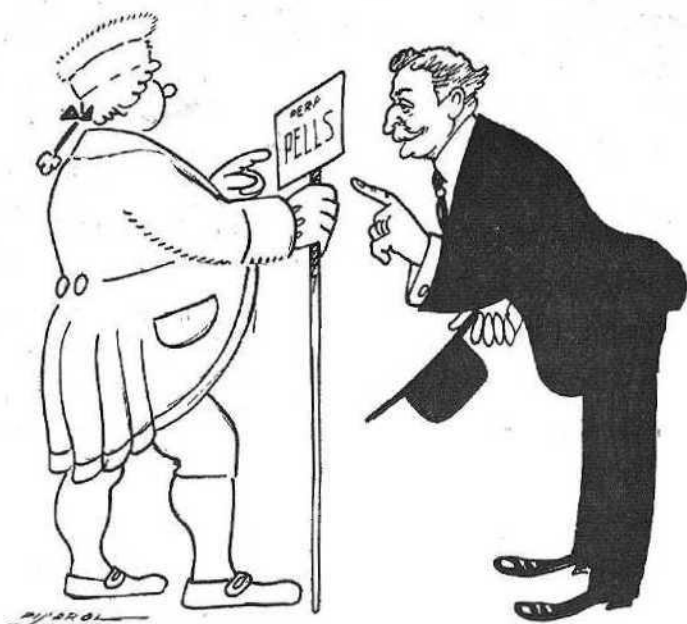
Tots els pescadors de canya en protestaran.

UN fulano corria desesperat, pel carrer, amb un berret de senyora a les mans.

—On vas tant depressa?—li pregunta un amic.

—Calla, home!—replica el fulano—Vui regalar aquest berret a la meua dona, i corro perquè tinc por que, abans d'arribar a casa, ja hagi passat de moda.

A propòsit dels successos d'aquests darrers dies, relacionats amb els atropells tramviaris, el senyor Andrade—que, quan anaven mal *drades*, ell es trobava tranquilament a la Cort—

QUI NO ANUNCIA NO VÈN

—Ho tindrè present, per lo que convinga.

—I qui us el feia empendre aqueix negoci? Que no ho sabieu que sense diners no's pot fer res?...

—Doncs, miri... jo sense diners he fet molts deutes.

opina que'l públic no hauria de transitar pels andens del carrer de Balmes i creu que això es conseguiria aixecant el nivell dels actuals *bordillos*.

Justa la fusta!

Si el públic s'abstingués de transitar per tot on circulessin tramvies, no és fàcil que succeïssin desgràcies.

Remei radical donat per un conservador.

Ara, respecte a lo d'aixecar els *bordillos* del carrer de Balmes...

Val més no parlar-ne.

En lloc d'evità el perill
de contingències futures,
¿que no ho veu que fóra això
un manantial de caigudes?

DISSABTE a la nit, nostre benivolgut amic i col·laborador Juli Vallmitjana, va llegir, en l'hostatge del «Círculo Artístico», un treball que veurà aviat la llum pública amb el títol de «Observacions d'un autodidacte».

Se tracta d'una serie de quadros i siluetas crítiques sobre artistes i literats, plenes de vigor real i d'amenitat, i que enclouen una finíssima ironia.

El conferenciant fou festejat per l'auditori amb aplaudiments ben sincers.

EL *Dia Gráfico* diu que regala als seus llegidors que hagin tingut la paciència de comprar vinticinco o trenta números, un grapat de mils pessetes en diferents formes i combinacions.

Si al *Dia Gráfico* compten les pessetes com el vots, ja sabem que'ls seus llegidors, favorecuts per la sort, s'hauràn de conformar amb una prudent rebaixa.

ELS germans d'Oteyza, grans cavallers de la cavalleresca ordre del *Liberal en Barcelona*, acaben d'ésser desqualificats per un tribunal d'honor i expulsats ignominiosament de l'Associació de la Premsa Diària de Barcelona.

Oh!... *Valas-me Dios!*

I doncs, ara, com queden els *límpidos blasones* i tota la quincalleria *linajuda* dels Oteyzas?

¿Voleu dir que, de resultes
d'aquest fallo de la Premsa,
no veurem cremar periòdics
i tremolar les esferes?

Polimnia

Passeja la parella
devora del jardí;
semblen les galtes d'ella
magnolia i gessamí.

Esguarda la donzella
uns pétals de satí;
diu mots a cau d'orella,
que'l cor li fan tremí.

Com una visió empírica
passen els dos aimants;
la Poesia lírica
té màgics consonants,
i guarda entre cesures,
records, amors, tortures,
roselles, besos, cants.

PERE SALÓM I MORERA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Sortirà el dia 3 del pròxim desembre

ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PER A 1914

Formen la col·laboració:

Un centenar d'escriptors i artistes, les millors firmes de Catalunya

ORIGINALÍSSIMA COBERTA EN COLORS, per Rosa Riera

ELS MESOS EN BROMA, per "Apa" i Moni

GRAN TORNEIG DE BELLESA FEMENINA

En l'**Almanac de L'Esquella** d'enguany s'hi publiquen

CENT CARES BONIQUES

d'entre les quals cada llegidor podrà triar la que li agradi més, i enviar-nos el vot. L' "hermosura" que obtingui més vots guanyarà en premi un magnífic "**Parament de Soltera**" (tot el mobiliari d'un dormitori).

L'ALMANAC DE L'ESQUELLA

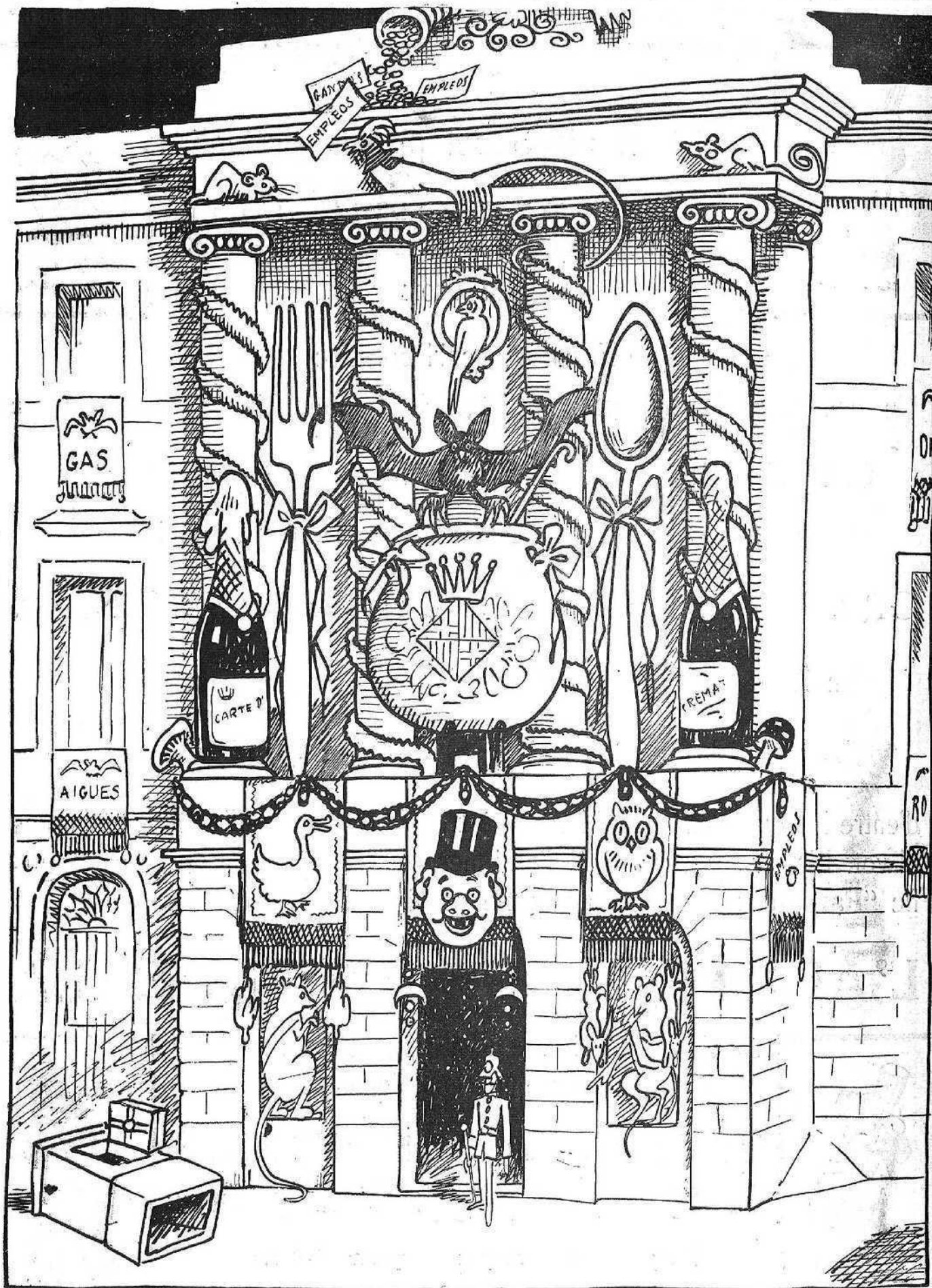
és el calendari artístic i literari més popular
dels que's publiquen

Un llibre ple d'amenitat i CENT NOIES
MAQUES, tot plegat: **UNA pesseta**

Preguem als corresponents que no s'adormin

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

PROJECTE DECORATIU

«L'Ajuntament ha aprovat un projecte d'adorno per a la fatxada de Cà la Ciutat, obra del conegut escenògraf Salvador Alarma».

Si aqueix projecte aprovat no se sembla pas a *aquet*, lo que és l'autor del bocet no hanrà estat gens encertat.